



# Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN



לע"נ

ברוך דוב ז"ל בן יבלחט"א משה חיים ווידרא נ"י  
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ"ל

מראה מקומות רשפי אש

לע"נ מרים שיינדל צה יבלחט"א אפרים שמעון סינאוויץ

[LAKEWOODDAFYOMI.COM](http://LAKEWOODDAFYOMI.COM)







# אזהרות נוספות בכת"י\*

## לצוואת ר"י החסיד

- א. אם יש לאדם אשה ומתה לא ישא אחרת ששמה כשם הראשונה, או אם מת בעל לאשה לא תקח בעל ששמו כשם הראשון, כי יחשבו אחר הראשון, ואם יהיה הדבר כך לעולם לא יהיה בטוב או ימות אחד מהרהא).
- ב. איש מורעו אינם רגילין לקרוא שם ילדיהן אחרי בנם (החי) [המת] (ע' סי' ת"ס) ב), וכן לא יקראו שם בניו אברהם יצחק יעקב ולא משה, כי האחד ימות או יחלה או יהיה אילם או שוטה והרבה דברים כיוצא בוג).

## מקור חסד

(\*) מכת"י מינכן העתקת הג"ר רפאל נטע רבינוביץ ז"ל בעל דקדוקי סופרים, ומכת"י ס' צדה לדרך העתקת הרה"ח ר' אברהם ברלינר ז"ל נדפס בקראקא שנת תרנ"א עם הערות דמשק אליעזר מהרב ר' מנחם אליעזר מאהלר ז"ל.

א) ע' בס' חכמת הנפש להרקח כ"ד ע"ג.

ב) להנסחה שלא יקראו אחר בנם החי כלומר שלא לקרות שני אחים בשם אחד יש להעיר מאשר מצינו תרי אחי מר ינוקא ומר קשישא ראה רש"י כתובות פ"ט א, וכמו שבכלל מצינו שקראו בשם גם אחרי החי ראה מה שהבאתי בנוספות א שבסוף ספרי תולדות רבינו חיים בן עטר בעל אור החיים, אמנם רבינו הזהיר על זה בפנים סי' ת"ס, ולהנסחה אחרי בנם המת [לא אדע אם כן היא באחד הכת"י או שהמו"ל הגיה כן מדעת עצמו] יעוין בס' עליות אליהו שהובא בשם הגר"א מווילנא שיצרף להשני שם חדש בראשונה ושם המת באחרונה, לדוגמא אם היה שם המת יצחק יקרא את הילד אברהם יצחק וכדומה, וע' בפנים הס"ח סי' תע"ו.

ג) יעוין בשם הגדולים להג"ר חיד"א ח"א ערך מר רב אברהם גאון שכתב: ראה זה חדש שלא מצינו בתנאים שבמשנה וברייתא תנא ששמו אברהם וגם בהאמוראים לא מצאתי כעת בס' יוחסין כ"א באמוראים מיייתי תני אברם, גם שם יצחק בתנאים שבמשנה לא יש מי ששמו יצחק אך בכרייתא ובזוה"ק יש ובאמוראים הרבה יש ששם יצחק, ובשם יעקב יש כבר במשנה וברייתא והרבה בש"ס, ומגאונים ואילך נשתרבו שמות אברהם יצחק ויעקב בגאונים ורבנים ובכל המון ישראל עד היום הזה, וגם באות מ"ם להלן [ערך רב משה גאון] הבאתי שמצאתי בכת"י מי שהפליא שלא היה בתנאים ואמוראים מי שנקרא "משה" עד הגאונים ע"ש עכ"ל הגחיד"א וראה מש"כ בתשובותיו יוסף אומץ סי' י"א אות ג, והנה לאשר העיר על שמצינו בגטין ג' ע"א והתני אברם ראה בסה"ד שהגיה והתני א ב י מי, וראיתי בהגהות הגר"צ חיות גטין שם שהשיב ע"ד הגחיד"א וכותב שרק מקרה קרה שלא היו בזמניהם חכמים שהיו נקראים בשם זה, או שלא היה לחז"ל לספר מאנשי זמנם אשר היה שמם כן עיין בו, אבל זה לא יתקבל לאשר במנהגא שפיר הוי לא מצאנו ראייה ואם היה מצוי בזמניהם לקרוא בשמות אלו איך לא אישתמיט בין כל התנאים והאמוראים שנודעים לנו מהם בשמותיהם כמה אלפים שיקראו עשירות מהם באלו השמות [וביחוד אשתבש שם הגרצ"ח כאשר כתב חפשתי בסה"ד בערך אבימי ולא מצאתי חכם ששמו אבימי חוזאה רק ציין לעיין נדה ה' ע"ב, וכשעיינתי שם ראיתי שאמרו אבימי אייתי מתניתא מבי חוזאה משמע שלא היה בן מחוזא רק מתניתא אייתי מבי חוזאה עכ"ל, ולא אדע מה לדון בזה הוא כתב ש"ע יין ומצא" והנה ספרי התלמוד משכה שכיחי וכל מעיין ימצא ש מ פ ו ר ש שם להיפוך, והא אבימי מבי חוזאה אתא ואייתי מתניתא בידיה", הרי שמבי חוזאה מוסב על אבימי,

מקור חסד

ואם באנו להגיה בהך דגטין אולי קרוב יותר שצ"ל „אבירם חוזאי” שם שמצינו גם בתנ"ך כבמדבר ט"ו א, ומלכים א ט"ו לד, וכדמצינו ר' יהושע בן אבירם באסתר רבה פ"ד ד, ילקוט המכירי תהלים קמ"ט ט [ומזה נתקצר שם ר' בירם ע' ברכות ג"ה ב ועוד], אמנם גם אם לא נגיה בגטין שם גם לגירסא שלפנינו אברם חוזאי אפשר שהרשו להם אבותיו לקראו רק בשם „אברם” שנעקר מאברהם כשנתגדל לאב המון, וראה בב"ר פמ"ג ב וירק את חניכיו בעלי חניכתו שם אברם כשמו, ובזה יונח גם אשר מצינו אף בדורות התנאים השם „יעקב” כמו ר' יעקב בן קורשאי, ר' יעקב איש כפר חיטי, ר' אליעזר בן יעקב (וראה דהיא ד' ל"ו יעקבה), כי עיקר שם בחיר שבאבות הוא „ישראל”, ובאמת לא מצינו בש"ס ומדרשים שום אחד ששמו ישראל, הראשון לפי ידיעתי הוא רב ישראל גאון גיסו של רב האי המובא ברשב"ם ב"ב ג"ב ב, אור זרוע ב"ק סי' ע, תשובות מהר"מ בר ברוך (ברלין) סי' קמב, וע' תרביץ ח"ב ע' שכט, ועד אותו זמן לא מוזכר שם זה ומהפלא על הגחיד"א שלא העיר גם על שם זה, והנה לכאורה פליאה עצומה מדברי הבראשית רבה ר"פ מ"ט עה"פ זכר צדיק לברכה כו' שאמרו שמעת מימך אדם קורא שם בנו פרעה סיסרא שנחרב אלא אברהם יצחק יעקב ראובן ושמעון, שמשמע מזה כי רגילים היו בימי רז"ל לקרוא לבניהם בשמות אלו, אמנם הן מהר"ז בביאורו שם תמה הרי פרעה וסנחרב אינם שמות עצמיים אך תוארים למושלי מצרים ואשור (וראה רש"י תהלים ר"פ ל"ד ובזהר שמות י"ט ב כל מלכי מצרים פרעה שםם ובניצוצי אות ר'), ולא יתכן שיקרא אדם שם בנו כך, וסיסרא הנה מצינו בעזרא ב בני סיסרא ונדחק ליישב עיי"ש, והמפליא ביותר היא מה ראה לזה כי שם רשעים ירקב ממה שאין אנחנו בני ישראל קוראים בנינו בשמות הגדולים שבבני נכר הן גם המה אינם קוראים לבניהם בשם יהודי אך על שם אבותיהם הרשעים, אמנם בהגהותי למד"ר ברתני שהגירסא הנכונה היא שמעת מימך אדם מבניהם קורא שם פרעה סיסרא שנחרב אלא אברהם יצחק יעקב וכו', ר"ל שגם נכרי מבניהם כשהוא בעת צרה ומבקש שיגן עליו זכות אנשי קודש, אינו מזכיר שמות גדולי אומתו הוא אך שמות אברהם יצחק יעקב ושבטי יה הרי בזה הוא הנכרי מקיים ומאשר הכתוב זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב, וראה ברורה לפירוש זה מקהלת רבה פ"ב ד"א החכם עיניו בראשו כו' מחר שלמה עומד ובונה ביהמ"ק ואומר זכרה לחסדי דוד עבדך שמא אויל מרודך עומד ואומר זכרה לחסדי נבוכדנצר עבדך כו', הרי שהם עצמם מאשרים ומקיימים מאמר הכתוב זכר צדיק לברכה וגו', ובכן לא מוכח מזה כלל קריאת שמות אלו בישראל בתקופתם אחרי שנהגו בהם קדושה יתירא, וגם בשם „משה” איש האלהים שידענו דהוי כמו שם הקודש לשבועה ע' בס' המצות להרמב"ם מ"ע ז שכתב ועל זה הצד תשבע אומתינו בשם משה רבינו מה נכבד שמו וכו', וזהו ענין השבועה הרגילה בחז"ל: משה, שפיר קאמרת ע' שבת ק"א ב וש"נ, וע' ירושלמי מגילה פ"ד ה"ח אמר ר' חגי משה דאנא מסתכל ולא מסח דעתי ובהגהות ציון וירושלם שם וביומא פ"א ה"א וש"נ, וע' גדרים י' ע"ב נדר במוהי כו' ובר"ן ומש"כ בהגהותי שם, ולא מצינו שם משה בלעדו בתקופת התנאים והאמוראים [מלבד משה בר עזרי שמוזכר בב"ב קע"ד ב], וגדולה מזו הובא בתולדות רב נתן בעל הערוך הערה כ"ה שר' משה גאון נקרא בספרי הקדמונים בשם רב משרשיא מפני הכבוד שלא להקרא בשם אדון הנביאים, כן שם אהרן קדוש ה' לא מצינו רק באחד האמוראים האחרונים ע' ב"ק כ"ט ב, כן לא הוזכר איש בשם שמואל מזמן הנביא בן אלקנה עד שמואל „הקטן” ומובנת המקבילה בסוף סוטה.

ואך מעט מאד מוזכרים שמות שבטי יה, מלבד בהתקופה הקדומה במצרים שלא שינו את שמם ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין כו' ויק"ר פל"ב ה מצינו בתנ"ך רק שמעון (עזרא י' לא), ויהודה (שם י כג, נחמיה י"א יט, י"ב ח, ושם ל"ו), ובחז"ל נזכרו ר' ראובן (תנא) בתוספתא שבועות פ"ג, ר' ראובן בן אסטובלי ב"ק פ"ג א, שמעון לוי ויהודה מצויים בחז"ל, יששכר מצינו שם כהן גדול איש כפר ברקאי פסחים ג"ז א, ויששכר דכפר מנדי ירושלמי ר"ה פ"א ועוד, זבולן ודן מצינו יחד כאב ובן בקדושין ל ע"א, נפתלי נקרא רק אמורא אחד בזמן ר' מנא ירושלמי תענית רפ"ד, ורב יצחק בר נפתלי בבבלי כתובות צ"ו א, גם מצינו אך רב גדא שמעיה דרב ששת עירובין מ"ט ב, ור' מנשה בר גדיא סוכה י"ג ב, אשר לא מצאתי כלל, ואך יוסף ובנימין מצויים הם, הדרינן לענינן שצוה רבינו לזרעו שלא יקראו בשמות אברהם יצחק יעקב ומשה כמדת חכמי התלמוד ע"ה אחרי שהעידו חכמי דורו של רבינו שאלו היו בדורם

ג. (גליון) אדם שחולה עד שהוא גוסס ומאריך בצרתו אם הוא רשע יש לשתוק ואין להרבות דברים בפניו, ואם הוא צדיק ומיתתו מזקת לבריות אז יש להתיר לו ולומר תהא מיתתך מותרת לך ממני ומן העולם ד).

ד. פעם אחת שתה אחד מן מי הבית שבשכונת המת וגער בו חכם, לשעה קלה יצאה גם נשמת השותה, ושאלו מן החכם, ואמר ראיתי מלאך המות שפשף סכיניו במים אחר מיתת הראשון (ע' סי' תתנ"ד ה).

ה. (גליון) אדם הדר בעיר שיש שם בית הקברות אם הולך לעיר אחרת שיש שם ביה"ק אל ילך שם להתפלל אל המתים פן יקפידו המתים שבעירו ויזיקוהו ו).

ו. סכין או חרב שנהרג בו יהודי אסור ליהנות ממנו כי סכנה גדולה הוא לכל

### מקור חסד

היה כאחד מהם (ראה למעלה בתולדתו) אלו שהיה מקום להשוות אותם באיזה ערך לאבות העולם נזהרו בזה ביותר, אבל אחר שנתדלדלו הדורות ואין יחס כלל וכלל לקדושת איתני תבל שפיר אנו קוראים בשם אבותינו ויקיים בנו ברכת ישראל סבא ויקרא בהם שמי ושם אבותי וידגו לרוב בקרב הארץ.

ד) יעוין בכתובות ק"ד א בחליו של רבינו הקדוש שבקשה אמהתא דרבי יהי רצון שיכופו העליונים את התחתונים, וע' ר"ן נדרים מ' רע"א פעמים שצריך לבקש רחמים על החולה שימות כגון שמצטער החולה בחליו הרבה כו', וראה בב"מ פ"ד סע"א בר' יוחנן דהוה קא צווח עד דשף דעתיה בעי רבנן רחמי עליה ונח נפשיה, שנראה כי אף שאסור לעשות מעשה לקרב מיתת הגוסס אבל להסיר המונע מותר ע' בפנים הס"ה סי' תשכ"ג, ומכ"ש עשיה בדרך סגולי בתפלה שמותר שכן מצינו שגם בעודו בבריאותו מותר להתפלל על כזה גבי חוני המעגל שביקש או חברותא או מיתותא ע' תענית כ"ג, ויעוין בילקוט משלי רמז תתקמ"ג מעשה באשה אחת שהזקינה הרבה ובאה לפני ר' יוסי בן חלפתא אמרה לו רבי זקנתי יותר מדאי ומעכשיו חיים של ניוול הם שאיני טועמת לא מאכל ולא משתה ואני מבקשת להפטר מן העולם, אמר לה במה הארכת ימים כל כך, אמרה לו למודה אני שאפילו יש לי דבר חביב אני מנחת אותו ומשכמת לבית הכנסת בכל יום, אמר לה מנעי עצמך מביהכנ"ס שלשה ימים זה אחר זה, הלכה ועשתה כן וביום השלישי חלתה ומתה כו', הרי כי בדרך סגולי מותר, ויש להעיר מזה ע"ד השו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' צ"ח שצייד בההורג את חבירו ע"י שם או כישוף חייב משום רציחה וע' בדבש לפי מהגהיד"א מערכת מ' אות ה' ל"ב, והן הנעשה בדרך שלמעלה מן הטבע לא יתייחס לעושהו לחייב עלה, וכן מצינו ששואלים באורים ותומים בשבת ע' עירובין מ"ה ב, ולא חיישי משום כותב, ולוחשין לחישת נחשים ועקרבים בשבת ואין בזה משום צידה סנהדרין ק"א א, ואשר אין שואלין שדים בשבת יתכן שאינם עונים ובעל אוב יוכיח ע' סנהדרין ס"ה, ב, וראה שו"ת מהר"מ מלובלין סי' קט"ז בדין אשה הנבעלת לשד ובמדרש תנחומא בראשית כ"ז מבואר שאין בזה משום זנות, וע' אור זרוע ח"א הל' ב"ק סי' קכ"ד וירושלמי שבת פ"א ה"ג, וכזה בירושלמי שבת פט"ז ה"א ר' יודן דכפר אימי פרס גולתיה על גדושה ונורא ערקת מנה, הרי שכבוי דרך סגולי מותר בשבת ויעוין בפתחי תשובה יו"ד סי' קע"ט אות ה בענין הפיכת כלי בשבת מול נר המטפטף ועמש"כ עוד בזה בס' נפש חיה סי' רצ"ב.

ה) מובא בתשב"ץ מתלמידו של מהר"מ מרוטנבורג סי' תמ"ב, וע' אור זרוע הל' פסחים סי' ר"מ בענין מים שלנו בבית שמת בו אדם שסיים ושמא לא אסר רבינו יצחק אלא שלא לאפות לכתחילה אבל היכא שכבר אפה בדיעבד שמא מודה רבינו יצחק דשרי, ויעוין ביו"ד סי' של"ח ובשו"ת בית שלמה יו"ד ח"ב סי' רי"ח, טוב טעם ודעת תליתאה ח"ב סי' קצ"ח, ושם אריה יו"ד סי' י"ד ועוד הרבה באחרונים.

ו) רבינו מיירי כשאינו הולך להשתטח על קברי צדיקים או קברי אבותיו רק בביה"ק סתמי דהוי כביזוי להמתים ששוכנים בעירו, וע' בפנים הס"ח סי' ת"ג כי הנאה יש למתיב כשאוהביהם הולכים על קבריהם וגם כשמבקשים מהם להתפלל בעד החיים ובהגותי שם הבאתי מדוכתי טובי על תועלת ההשתטחות, והלאה שם סי' תש"ו, וראה בס' הלולא דצדיקא באריכות.

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

עין משפט  
גרי מוצה

ו אמר פ"ח מ"ג מ"ג נחלת  
הלכה ו סמך ט טור  
ש"ט מ"ח סמך רט ט"ד:  
ח ב מ"י פ"ח מ"ג מ"ג  
אמרי פ"ח מ"ג מ"ג מ"ג  
לאין קרי ט"ש"ח ר"ע  
סמך ז סמך ו:

ליקוטי רש"י

שארן וז אשתו. ונתתם  
את נחלתו לנחלו וז שנתן  
כדכתיב (דברים כ) ויהי  
לנכר אחד ולו אלדכתיב  
לעמיתו וזם און אחים  
לנכרו קרי אלל מילתא  
אזכרי נפשה היא והיא  
דכתיב הקרוב אליו מקנה  
דמילתא דהוא קרוב הוא  
דכתיב וזם און אחים אליו  
ורש"י ליקון קריא:  
הוא"ל וזנה ובפ"ח.  
שון משנת אחר יורשין  
אזכה והיא אלא קריא  
למשמעין העברתם את  
נחלתו משנתו על ידי נתי  
שתיקטו ושמה תישא  
אחרי כן לאש משנת אחר  
ומתו וירשנה וס' ליקון  
קריא. וזם הוא טוב  
וכאשלתו אל היה אשה  
(ש"ד ד' ט"ז) היא גרמה  
לס' שנתא. ואחר  
ידעה. אמר אחרי  
אבש"זם. כלומר גלתו  
אחר מרעט שגלתו אמו  
של אשלתו ופ"ח א. וז.  
שפ"ט ב"ב. וזל  
וכנ' אמו ולא משנ' (ש"ד)  
ט. וס' (מ"ג). וזל  
פ"ח ולא משנ' אלל מנכר  
עליו וז (ט"ז). והיא  
שב"ט מ"ב. וז.  
כדמתיקין פלו כן  
השניקין (סנהדרין פ"ג)  
אמר. יתרו דלעזר. אבי  
פנחס לקח מנות יתרו  
דכתיב ואלעזר בן אהרן  
לקח לו מנות פוטאל לו  
אשה (סנהדרין פ"ג).

הגהות וציונים

[ח] וישל מ"ז (ג'לין):  
[ט] ודביל בהן מדין  
(שמות יח): [ג] צ"ל  
דועברתם (בא"ח)  
וכ"ה בבב"י: [ז] צ"ל  
ויא (רש"י וכו')  
בבב"י: [ח] בבב"י וכו'  
והעברתם: [ו] צ"ל  
ע"ה רש"י וכו'  
בבב"י:

רבינו גרשום

ואי אתה מעביר נחלה  
מן האב אפי' במקום  
בת. שהאב קודם  
לבתו. ומשני אם כן  
לא לכתוב והתנא  
והעברתם אלא ונתתם  
את נחלתו לנחלו כדכתיב  
בבב"י. אלא משני  
התנא וכתב והעברתם  
משנת דאפי' במקום  
אב דהוא קודם לאחין  
צריך להעביר נחלה  
מן האב ולינתה לבת:  
ולכתוב דנפקא ליה  
מוהעברתם. דמקמי  
אב אבדן האי לשאר  
מאי עביד ליה: שארו  
זו אשתו יגורתי  
ומוסיפין ודורשין לו  
כלומר (ב) דהכי נחלת  
שארן לו. וירש אותה  
דגורתי ונחלתו ולי  
מלשאר ומגורתי אהודי

**ואימא** במקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין ואי אתה כו'.  
כלומר השתא דמשמע ק"י מוהעברתם<sup>א</sup> אלא לקצע מקום  
לנכר אדרשנו כן שפילו לנת יקדום וה"ה דהוא מלי למימר דנמקום  
נת אמה מעביר נחלה מן האחין אבל אי אמה מעביר מן האחין במקום  
אז וימא שאלה יקדום לנכר אלא לפי  
משמעות הגר"מ דלכא שגזי וימר  
מבולס נסיב: **א"כ** לא אכתוב  
רחמנא והעברתם. כלומר לא מוכל  
לדרוש במקום נת אמה מעביר נחלה  
מן האחין דלפין זו העברה שנת  
קרובה לנת יומר מאלל לפי שהיא  
יוצאת לנת יומר ולענין יס' לא<sup>ב</sup> הוא ליה  
למכתב<sup>ב</sup> אלא על כרחי יס' לדרוש  
מקום נת אמה מעביר נחלה כו' אלא  
ק"ק דהשתא משמע דלא שייך העברה  
מאחין לנת דפשיטא דקרובה יומר  
מאחין לנת מן האז ונת<sup>א</sup> וימא ליה  
דשייך העברה וצולה שמעין מספקא  
לן אי אז קרוב טפי מאלל או לא  
ולרש"י נראה לפרש א"כ לא ליכחז  
רחמנא והעברתם כלומר אי לא אחי  
למדרש אלא דנמקום נת (אי) אמה  
מעביר נחלה מן האחין ולא מן האז  
א"כ אי הוה ליה למכתב והעברתם  
אלא ונתתם והוה ליענין דנת אינה  
יורשת במקום אז דהוה דרשיק  
מיוסר דנתתם את נחלתו לנחלו  
דוקא מן האחין אמה מעביר נחלה  
מקום נת ולא מן האז דהא לגופיה  
קראתקין שהרי מוכח דנת יורשת  
נחלה משמעין דנת יורשה היא<sup>א</sup> וממילא  
דענין שפיהן קודמת לאש שהרי היא  
קרובה יומר שהיא מקמיס סס ואח  
אינו מקיס סס אלא כר"ך ליכס ואי  
להקדים כן לנת הא מוהתנחלתם  
אזכר לנכר נפקא לן לקמן<sup>ב</sup> ומדכתי'  
והעברתם אלא למימר דנמקום נת  
אמה מעביר נחלה מן האז:  
אלא

נבוי מתוך מעשה מנישה

**נבוי מתוך מעשה מנישה** מיהודה תלאו הכתוב ביהודה אמר  
רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מכאן שתולין את הקלקלה במקולקל רבי  
יוסי בר חנינא אמר מהכא<sup>א</sup> וגם הוא טוב תואר מאד ואותו ילדה אחרי  
אבשלום והלא אדניה בן חגית ואבשלום בן מעכה אלא מתוך שעשה מעשה  
אבשלום דמרד במלכות תלאו הכתוב באבשלום (ה"ג מתוך שעשה  
מעשה מנישה תלאו הכתוב במנישה<sup>ב</sup>) אמר רבי אלעזר<sup>ג</sup> לעולם ידבק אדם  
בטובים שהרי משה שנשא בת יתרו יצא ממנו יוחנן אהרן שנשא בת עמינדב  
יצא ממנו פנחס ופנחס לאו מיתרו אתי והא כתיב<sup>ד</sup> ואלעזר בן אהרן לקח לו  
מבנות פוטאל לו לאשה מאי לאו (א) דאתי מיתרו שפיטם עגלים לע"ז  
לא דאתי מיוסף שפוטט ביצרו והלא<sup>ה</sup> שבטים מבנים אותו ואומרים ראייתם  
בן פוטי זה בן שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז יהרוג נשיא שבט מישראל  
אלא

דפן משה

דפן משה (ד) הוא ויהונתן בן גרשם כו' צהריא פרשתא כתיב שגזלו שצט הדני פסלו של מיכה והלוי הלך עמהם להיות להם לכהן ומשני וכי  
כן מנשה הוא והלא כן משה הוא ולכן הו"ף תלוייה וגם מדקרי ליה לוי שהיה משצט לוי וכדכתיב דצברי הימים וזני משה גרשום  
ואלעזר: א"ל מתוך שעשה מעשה מנישה. כן חוקיה מלך יהודה שעצד ע"ז תלאו הכתוב במנשה הכה נמי לעולם משצט לוי הוא  
כדקאלמרת והיא דקרי ליה ממספתא יהודה לאו משום דלמי מיהודה לא אציו ולא אמו אלא מתוך שעשה מעשה מנישה כן חוקיה כו':  
מכאן מדקרי ליה כן מנשה וממספתא יהודה: הקל"ף דכתיב פרשתא מיייר שנתעשה כהן לע"ז: במקולקל. מנשה: ילדה  
אחרי אבשלום. כן משמע שמהם חתם חיי: והלא אדניה. היה כן חתים: יצא ממנו יוחנן. כן בנו של משה: פנחס. כן בנו של  
אהרן: ומתמלכין פנחס והלא מיתרו קאתי. מנח יתרו אלמל קרוב היה לימרו יומר מיהונתן. כן גרשום ופ"ח הכי חסד היה וזין  
לנמוד מכהן שידבק אדם צטויס שהרי אלעזר אבי פנחס לקח נת יתרו ואל מננה פנחס ואס אהרן דפק צטויס אלעזר בנו לא  
דפק צטויס: מאי א"א. מננות יתרו כו' כלומר נת יתרו מנח אהם מננותיו: מבנות יוסף. כלומר משצט יוסף:  
שפוטט. מתרים ונחלם כנגד יתרו כלמ"ר לקמן פירקין (ד' קטו): חתן מוקן אחד שהיה מפטפט כנגדו: ופרכיין והלא  
שבטים מבין אותו כו'. כסנהדרין צפרק אלו הן הנשרפין החמילו שצטים מצוין ארומו כו': שפיטם. כדכתיב כהן און<sup>א</sup> (צדקת מל) כומר:  
אלל

ואי אתה מעביר נחלה מן האב אפי' במקום בת. הך לאו דוקא מקרא  
משמעול מירי אלא ה"ק מהאי קרא לא מילף דנת קודמת לנכר דלא  
מיייר קרא צדק אלא נחמיו אלא לעולם אימנן לך לנכר קודם לנת דהוא  
קרוב טפי: שארו זו אשתו. כדכתיב והיו לנכר אחד (צדקת מל)

ואי אתה מעביר נחלה מן האב אפילו במקום  
בת אם כן לא נכתוב רחמנא<sup>א</sup> והעברתם  
ולמאן דנפקא ליה מוהעברתם האי שארו  
מאי עביד ליה מיבעי ליה לכרתניא<sup>ב</sup> שארו זו  
אשתו מלמד שהבעל יורש את אשתו ולמאן  
דנפקא ליה משארן האי והעברתם מאי עביד  
ליה מיבעי ליה לכרתניא<sup>ב</sup> רבי אומר בכלול  
נאמר בהן נתינה וכאן נאמרה בהן העברה  
שאין לך שמעביר נחלה משבט אלא  
בת הוא"ל ובנה ובעלה יורשין אותה וממאי  
שארן זו האם דכתיב<sup>ג</sup> שאר אבך היא אמר  
רבא אמר קרא<sup>ד</sup> ממשפחתו יורש אותה  
<sup>ה</sup> משפחת אב קרויה משפחה<sup>ה</sup> למשפחותם  
לבית אבותם ומשפחת אם אינה קרויה  
משפחה והא כתיב<sup>ו</sup> ויהי נער מבית לחם  
יהודה ממשפחת יהודה והוא לוי והוא גר שם  
הא גופא קשיא אמרת (ב) והוא לוי אלמא  
מלוי אתי ממשפחת יהודה אלמא מיהודה  
אתי אלא לאו דאבוה מלוי ואימיה מיהודה  
וקאמר ממשפחת יהודה אמר רבא בר רב  
חנן לא גברא דשמויה לוי האי הכי היינו  
דקאמר מיכה<sup>א</sup> עתה דיעתי כי יטיב ה' לי כי  
יהי לי הלוי לכהן אין דאיתרמי ליה גברא  
דשמויה לוי וכי לוי שמו והלא יהונתן שמו  
שנאמי<sup>ב</sup> ויהונתן בן גרשם בן מנישה הוא ובניו  
היו כהנים לשבט הדני (ג) אמר ליה ולישמעון  
וכי בן מנישה הוא והלא בן משה הוא דכתיב  
<sup>ד</sup> בני משה גרשם ואלעזר אלא מתוך שעשה  
מעשה מנישה תלאו הכתוב במנישה הכא  
אלא

נבוי מתוך מעשה מנישה

**נבוי מתוך מעשה מנישה** מיהודה תלאו הכתוב ביהודה אמר  
רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מכאן שתולין את הקלקלה במקולקל רבי  
יוסי בר חנינא אמר מהכא<sup>א</sup> וגם הוא טוב תואר מאד ואותו ילדה אחרי  
אבשלום והלא אדניה בן חגית ואבשלום בן מעכה אלא מתוך שעשה מעשה  
אבשלום דמרד במלכות תלאו הכתוב באבשלום (ה"ג מתוך שעשה  
מעשה מנישה תלאו הכתוב במנישה<sup>ב</sup>) אמר רבי אלעזר<sup>ג</sup> לעולם ידבק אדם  
בטובים שהרי משה שנשא בת יתרו יצא ממנו יוחנן אהרן שנשא בת עמינדב  
יצא ממנו פנחס ופנחס לאו מיתרו אתי והא כתיב<sup>ד</sup> ואלעזר בן אהרן לקח לו  
מבנות פוטאל לו לאשה מאי לאו (א) דאתי מיתרו שפיטם עגלים לע"ז  
לא דאתי מיוסף שפוטט ביצרו והלא<sup>ה</sup> שבטים מבנים אותו ואומרים ראייתם  
בן פוטי זה בן שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז יהרוג נשיא שבט מישראל  
אלא

דפן משה

דפן משה (ד) הוא ויהונתן בן גרשם כו' צהריא פרשתא כתיב שגזלו שצט הדני פסלו של מיכה והלוי הלך עמהם להיות להם לכהן ומשני וכי  
כן מנשה הוא והלא כן משה הוא ולכן הו"ף תלוייה וגם מדקרי ליה לוי שהיה משצט לוי וכדכתיב דצברי הימים וזני משה גרשום  
ואלעזר: א"ל מתוך שעשה מעשה מנישה. כן חוקיה מלך יהודה שעצד ע"ז תלאו הכתוב במנשה הכה נמי לעולם משצט לוי הוא  
כדקאלמרת והיא דקרי ליה ממספתא יהודה לאו משום דלמי מיהודה לא אציו ולא אמו אלא מתוך שעשה מעשה מנישה כן חוקיה כו':  
מכאן מדקרי ליה כן מנשה וממספתא יהודה: הקל"ף דכתיב פרשתא מיייר שנתעשה כהן לע"ז: במקולקל. מנשה: ילדה  
אחרי אבשלום. כן משמע שמהם חתם חיי: והלא אדניה. היה כן חתים: יצא ממנו יוחנן. כן בנו של משה: פנחס. כן בנו של  
אהרן: ומתמלכין פנחס והלא מיתרו קאתי. מנח יתרו אלמל קרוב היה לימרו יומר מיהונתן. כן גרשום ופ"ח הכי חסד היה וזין  
לנמוד מכהן שידבק אדם צטויס שהרי אלעזר אבי פנחס לקח נת יתרו ואל מננה פנחס ואס אהרן דפק צטויס אלעזר בנו לא  
דפק צטויס: מאי א"א. מננות יתרו כו' כלומר נת יתרו מנח אהם מננותיו: מבנות יוסף. כלומר משצט יוסף:  
שפוטט. מתרים ונחלם כנגד יתרו כלמ"ר לקמן פירקין (ד' קטו): חתן מוקן אחד שהיה מפטפט כנגדו: ופרכיין והלא  
שבטים מבין אותו כו'. כסנהדרין צפרק אלו הן הנשרפין החמילו שצטים מצוין ארומו כו': שפיטם. כדכתיב כהן און<sup>א</sup> (צדקת מל) כומר:  
אלל

מסורת הש"ס  
עם הספחות:  
(ב) לקמן ק"ל: (ג) סס  
ק"מ: (ד) וס' ק': יענות  
(ה) סנהדרין פ"ג:  
(ו) פ"ח מ"ג מ"ג מ"ג:  
(ז) ק"א:  
(ח) ק"א: (ט) לקמן ק"י:  
(י) שם.

הגהות הב"ח

(א) גמ' הא גופא קריא  
למנה ממשפחת יהודה  
אלמא מיהודה אתי  
הא כתיב והוא לוי  
אלמא מלוי הוא אלא  
לאו דלמיה: (ב) שם  
כהנין לשבט הדני וכי  
כן מנשה ל"ל ויסיק  
ל"ל ולישמעון ממקום:  
(ג) שם מ"א לא מבנות  
יתרו שפיטם עגלים לע"ז  
לא מבנות יוסף  
שפטט: (ד) וס' וס' דנת  
ד"ה כן מנשה וכו' דנת  
משה היה הק"ו:

תורה אור השלם

(א) ואל בני ישראל  
תדבר לאמר איש כי  
יטות וזן אין לו  
(ב) והעברתם את נחלתו  
(בבב"י מ"ג):  
(ג) ואם אין אחים לאביו  
והתקם את נחלתו  
לשאר הקרוב אליו  
ממשפחתו יורש אותה  
והיה לבני ישראל  
לחקת משפט פאשר  
צוה ה' את משה:  
(ד) ערות אחות אבך  
לא תנשא אבך  
הוא: ויקרא י"ח י"ב  
(ה) ערות אחות אבך  
לא תנשא כי שאר אבך  
הוא: ויקרא י"ח י"ב  
(ו) שאר את ראש כל  
עדת בני ישראל  
למשפחתם לבית  
אבתם במספר שמות  
כל יקר לגלגלתם:  
(ז) ויהי נער מבית לחם  
יהודה ממשפחת  
יהודה והוא לוי והוא  
קר שם: ושמות י"ו:  
(ח) ויאמר מיכה עתה  
ידעתי כי יטיב ה' לי כי  
יהי לי הלוי לכהן:  
(ט) ולישמעון י"ג:  
(י) ויקחו להם בני דן  
את הפסל ויהונתן בן  
גרשם בן מנישה הוא  
ובניו היו כהנים לשבט  
הדני עד יום גלות  
הארץ: ושמות י"ח:  
(יא) בני משה גרשום  
ואלעזר:  
(יב) והיה שפיטם א ב, ס'  
(יג) ולא עצבו אביו מקיפו  
לאמר הריעו פכה  
עשית וגם טוב  
תאר מאד ואחיו ילדה  
אחרי אבשלום:  
(יד) ומלכם א ב, ס'  
(טו) ואלעזר בן אהרן  
לקח לו מבנות פוטאל  
לו לאשה ותלד לו  
אחרי אבשלום  
(טז) וראשי אבות הלויים  
למשפחתם: ושמות י' הן

וכן למי"ד למאור אינם מגוף התיבה כ"א עפל והעיקר כיתית מיאור היעלות כיר ר"ת כהמן מלך קשה כהמן מזה יעלה כר תמיד ומשו"ה הסמיך המדרש לכאן זית רענן יפה פרי תואר.

**וע"ד** דרוש י"ל דאיתא במדרש מ"ז לידת מרע"ה נזכר שמו בכל פרשה ופרשה והואיל ואמר מחני נא לא מזכר בכל פי' ואתה תלזה. ולי"ע מי"ט לזה העונש וכלא יפה עשה וכן ראוי למנהיגן של ישראל למסור נפשו בעדס ומקרא מלא לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו' ואיך יענש על זה, גם מ"ש פי' ואתה תלזה. וי"ל כי הנה ידוע כי התורה הקדושה כולה שמות קדושים הם והנעלם והנסתר בתוכה הוא לעולם יותר מקודש מהנעלה ממנה כי הנגלה אינו אלא כעין מלבוש להסתיר מה שבתוכו. וזה מה שאנו אומרים ברוך הוא'אלקינו שבראנו לכבודו וכו' ומי עולם נטע בתוכינו רוחה לומר התרה שהיא חיי כל העולמות כולם והשמה לכל השמות, הוא נטועה בתוכינו רוחה לומר שהיא מחלשת במעשים גשמיים כגון מעשי יליאת מלרים ומתן תורה ומרגלים וכל כיוצא בזה וזהו נטע בתוכינו, ואנו מתפללין שיפתח לבנו בתורתו ומכא ונחי' ונראה, ר"ל שבראה ויבון תוכיות התורה ולא תהי' טה מראות עינינו ח"ו להתפתות ולומר המלבוש הוא העיקר עפ"י פשטיות הקרא ולא מה שבתוכו. וזה י"ל מאחז"ל [גדרים פ"א]. על מה אבדה החרץ על עזבם את תורתו ואמר ר' יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תהלה, כי ברכת התורה קשה להבין אשר נתן לנו לשעבר ומסיים נותן התורה בהווה. אך העינין כמו שכתבתי שתורה חתומה נתן לנו והיא תורת אמת בלי ספק, אך היא מלוכשת וכל יום הקב"ה נותן מחדש דעת להוגים בה לשמה למנוח בה טעם כדד היונק ע"כ מסיים נותן התורה כי אין לנו מסתפקים עלמינו כמה שכבר נתן אלא כמה שיתן ויאזור ויתן, אמנם בפרוץ הפריצים לא ברכו ככ"ל כי אמרו אין תורה אלא אחד ואין בקרא אלא פשטיותו.

**ובאשר** קרה לתורה הקדושה כן המקרה להכמים ולכסילים, כי גם אלה להכמים עיקר שבהם הוא תוכיותם ושמתם הזכה וגופם אינו כ"א מלבוש לנשמה ואינו העיקר שלהם, ומכ"ש מלבושם שהן לגופם שהוא כלל נחשב לכל משכיל ואלו הם האנשים המבינים כן בתורת ה' כי הנעלם יותר מהנגלה ע"ד הפשט, ואמנם מקרה הכסילים אשר בהפקרם ניחא להו ומכחישים בתורה שבע"פ ובדרוש ואומרים שאין לתורה אלא פשט הנגלה והמה נבלים ברשות התורה כמ"ש רמב"ן ר"פ קדושים, הם מדקדקים על גופם למלאות בטנם רוח קדים וכל חושבה, וביותר מזה על מלבושיהם כידוע — הלך תראה משאחז"ל [מגילה י"ג:] כי אחשורש השתמש בגדי כהונה דכתיב את יקר תפארת גדולתו והכא כתיב לכבוד ולתפארת. ויל"ד מי"ט לא כתיב נמי גבי בגדי כה"ג לכבוד ותפארתו כמו דכתיב באחשורש תפארת גדולתו. אבל העינין כי לא ה"י אהרן מתכבד בגדיו כי לא לכבוד ולתפארת ה"י לו כי הוא בעלמו ה"י הכבוד והתפארת והמלבושים הם מלבושים להכבוד ולהתפארת וכמו דכתיב ועשו בגדי קודש לאהרן שהכוונה שיהיו הבגדים למכסה לאהרן ה"י יהיו למכסה ולבוש להכבוד ותפארת שהוא בעלמו אהרן קדוש ה"י משא"כ אחשורש שהמלבושים הם היו גדולתו והחן ה"י חשוב מהתוך. וזה אני חושב משאחז"ל [שבת קי"ג:] ותחת כבודו יקד כיקוד אש גבי סכמרב שנשרף גופו תחת בגדיו, רמז לנו כי בגדיו היו כבודו וגופו ה"י צווי ומבזה — וע"ד

המליצה

והנה הם חשבו עיקר התורה ואהבת לרעך כמוך ואיך פירושא כמ"ש הלל להגר והוא ח"ל כן להמשיכו לעבודת ה', אבל הם חשבו כן באמת, וכיון שכל התורה אינה אלא פירוש אי"כ אין מצרכין עליה וק"ל.

**ועשרת** אלפי' כבר כסף, בתוס' [מגילה ט"ז.] נגד מחנית השקל לכל אי' מישראל ואמר המן ליתן כל פדיונס. ותמו' דהא רק מאה כבר למאה אדנים כידוע. וי"ל דהתוס' דקדקו. כל פדיונס ר"ל כי ישראל נתנו רק התרומה והוא אי' ממחשים לציוני, ועולה למאה כבר, נמלא כל פדיונס הוא חמישים פעמים כמה היינו חמשת אלפי' כבר, ומנה של קדש כפול עולה עשרת אלפי' כבר של חול וק"ל. [ע"י בהגהות הש"ס לח"ס פ"ס בתוס'.]

**אחז"ל** [חולין קל"ט:] משה מהית מניין בשגס הוא בשר והי' ימיו מאה ועשרים. הענין טעם לחיותו ק"כ שנים משום שהעולם נקרא ע"סא [ב"ר רפ"ד] והי"ה שהוא ס"ס ועמלק הוא שאור שבעיסה והי"ל שאור של נכרי בעיסת ישראל שהעיסה חייב בחלה והשאור פטור, ומרע"ה נקרא ראשית של עולם והוא ראשית עריסה שהוא החלה אי' ממ"ה ושית לפי שני הוי עלמא—ואם תביר מזה מספר ר"ס גימטרי' עמל"ק שהוא שאור של נכרי ישראל מ"ה פעמי' ק"כ, נמלא ק"כ שנה הוא חלה של עולם—וזכותו של מרע"ה סייע למרדכי לשבר כח המן ועמלק כמבואר במדרש [ילקוט אסתר ו'] שהוא שלח את אלי' ז"ל להודיע למרדכי את כל אשר נעשה, וארור המן גמטרי' בש"ר וכן ברוך מרדכי. וזה בשגס הוא בש"ר דייקא ע"כ והיו ימיו מאה ועשרים וק"ל.

בעזרה"י דרוש לוי אדר תקס"ט לפ"ק פי' תצוה.

**ברבה** פ' זו ואתה תלזה זש"ה זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך מה הזית הזה מכין אותו וחובטין אותו ואח"כ נותן שמנו כך ישראל ע"ש. והכוונה בזה ע"ד הפשט ע"ד שאחז"ל גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ה נביאים וז' נביאות שעתידו להם לישראל וכולם לא החזירום למוטב והסרת טבעת החזירום למוטב, והנה בא וראה כמה מעלה טובה כפולה בזה, כי הלא הקב"ה בעלמו ובכבודו ית' נגלה עלינו לעיני כל בהר סיני במעמד הנבחר, והי' מהראוי שתקובל התורה מרגליו הטוב בשמחה ובטוב לב, ותהי' קיים בנו לעד ולעולם, ולא כן ה"י כי טענו אנוסים היינו ומודעה רבה לאורייתא ועברו תורות הפרו ברית, עד הסרת טבעת מלך קשה כהמן ואז לא נגלה עליהם הקב"ה וגם לא ע"י נביא משולה כ"א בהסתר פנים ע"י מרדכי, וגם לא ה"י המקום ראוי כי ה"י בח"ל, ומי"מ הם קבלו מעלמם ברנן והדת ניתנה בשושן לעולם לא ימוט עוד, הרי כי גדולה הסרת טבעת. וזה הוא שרמז כאן בפסוק זה שיקחו שמן זית זך בלי תערובי' ופסולת מחשבה זרה וזה יח"י ע"י כתיב למאור שכותתין וחובטין להעלות כר תמיד בלי הפסק, ולא תאמר שיה"י זה במקום הנבחר לא כן אלא באהל מועד אשר מחון לפרוכת העדות שרמזו על חולה לארץ הקדושה בבית מדרשו של מרדכי הנקרא אהל מועד שם יערוך אותו אהרן ובניו הוא מרדכי דובר שלום לכל זרעו בבחי' אהרן רודף שלום מערב עד בקרו של משיח שאז נשמע שנית וראו כל בשר יחדיו, ומסיים לפני ה' מאת בני ישראל ר"ל שלא ה"י זה מאת ה' כ"א מאת בני ישראל באו לפני ה' לקבל מאליהם עולו ית' על עלמם, קימו וקיבלו וכו' ומרומנו ברית כתיב למאור להעלות כר תמיד כי למי"ד להעלות

אבות על צנים וגוי על שלשים ועל רבעים וימחר משה ויקוד ארלה וישתחו. וכי הרא"ע כי י"א שמש מיהר ליקוד ארלה להפסיק דיבורו של הקב"ה שלא יוסף עוד על חמישים יותר מהמה, ותמה הוא ח"כ יהי חייב מיתה לשעתו להפסיק דיבורו של הקב"ה, והרמב"ן טען כי זה ראוי למרע"ה למסור נפשו לטובת ישראל. והנה ה"א מיירי ברשעים האוחזין מעשי אבותיהם בדיהם כמה דורות ז"ל ומיירי נמי בלא אבו לעשות תשובה דקאי על ולא ינקה לשאינס שבס, והרי ידוע כי מרע"ה אמר שלא יהי אך חפ"ס לרשעים [סנהדרין ק"א.], וא"כ מה שמיחר להסתחוות לא הי' לטובת אלו הרשעים אלא בהיפוך כי הקב"ה ר"ה להאריך חף עד כמה דורות ומרע"ה הפסיקו באלמע הדבור ומיחר להסתחוות כדי שלא יאריך חף כ"כ לרשעים, ולא הי' זה לטובת ישראל, ויפה הקשה הרא"ע — והללע"ד בזה דאחז"ל במדה טובה כתיב נוזר חסד לחלפים ובפרענוות כתיב על רבעים ש"נו מדה טיבה מרובה על מדת פורעניות על אי חמש מאות, והא"ש דמרע"ה חשש שאמר יאמר עוד וא"כ לא תהי' מדה טובה מרובה כ"כ וזה יהי' הפסד ללדיקים כי ע"כ יהי' טובה חמש מאות יותר מפורענותם של רשעים, וע"כ יפה עשה כי מיהר להסתחוות. והנה בסוף במרגלים הודה לו משה להקב"ה ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת ארך חפ"ס לרשעים, ומ"מ לא נשתנה בשביל זה שכר הלדיקים על אי חמש מאות כי כבר הוקבע כן וממדה טובה אין הקב"ה חוזר, ולא מצע"י שלא חזר בו אלא כיון שהודה להקב"ה שיאמר יותר משלשים ורבעים ח"כ יתרבה שכר הלדיקים יותר ג"כ כפי מה שהי' רולה לומר יותר מרבעים כך יתרבה שכר הלדיקים. — ונראה אל המכוון פשוט"י כי צי תוכחות נאמרו בת"כ ובפרשות מואב, ויען כי מדה טובה מרובה על אי חמש מאות ח"כ על צי תוכחות יגיעו ח"ף ברכות, וזו משלי על שמהרתי להסתחוות מצלי יאמר יותר משלשים ורבעים אמנס הוא ית' יברך אתכם יותר כאשר דיבר לכם כפי שהי' דעתו לומר יותר והבן זה.

**א"י** בפ"ק דמגלה תנא כשנפל פור באדר שמה שמהה גדולה אמר נפל לי פור בירח שנת בו משה רבן ולא ידע כי ב"ו באדר מת וב"ו באדר נולד מרע"ה. בתחלה כיישב מדרש פי וילך הן קרבו וימך ח"ל רבש"ע בן קלסתיך הן להי' חלקך השמים ושמי השמים ובהן אתה מצטרפי. ח"ל ולא אמרת והן לא יאמינו לי. עוד במדרש הן קרבו ימך היום קובל עליך ואומר איני זו ואיני שוקע וכן עמרת קיים. יראה דר"ה בזה עפ"י מ"ש הגאון מהרי"י עב"ן ז"ל [בשער יבירה ל"י טבת] דיש לבחון בכל ד' תעניות שנקבעו על ארצת של ישראל, כולם המה מ"י בתמוז עד עשרה בטבת שהוא זמן ירידת הגלגל ופלות השמש, משא"כ מעשרה בטבת עד י"ז בתמוז שהוא עליית השמש לא אירע לן רע אלו דבריו ז"ל. והנה אין הכונה בזאת הבחינה שנה"א אכחכו ח"ו נתווס תחת המזל חלילה לומר כן כי אנו מושגחים מהש"ת והעלי' והירידה של השמש שוים הם, אך הבחינה בזה הוא כך כי הש"ת אינו מכה את עמו ישראל בפועל ח"ו גם בעת כעסו, רק כמסתיר פנים מהם ומניח אותם למקרי הזמן והם נענשים מעליהם, אשר ע"כ אלו אירע לרה ח"ו בזמן עליית השמש, ע"כ היה על ידו ממש לנקוט נקמתו כאשר עשה לפרעה ביום עליית מזל טלה, אבל חלילה לא עשה כן לנו אלא בשעת נטיית הגלגל אז השיב אחור ימיו מלושעי, וממילא נלכדו שוגאי ישראל בפה המזל — והנה מכ"ש מרע"ה האהוב לפני

המגלה כלי חרס תוכו עמא מדאורייתא ולא גבו. שהם הרשעים שמלבושיהם חשוב יותר מתוכם, ושארי כלים תוכם טהור וגנס עמא, כי החון נחשב לטומאה בבחינת קדושת החון.

**ולראות** כי הפנימיות יותר חשוב מהגולה בתורה, הוא ממשאלת [חזקין קל"ט:] משה מן התורה מנין בשנס הוא צער בשנס גמטרי' משה והי' ימיו מאה ועשרים שנה, מרדכי מן התורה מנין בשנים ראש מר דרור ומתרגמי' מרי דבי', אסתר מן התורה מנין ואנכי אסתר אסתר, המן מה"ת מנין המן הען. הנה היותר קדוש הוא מרע"ה אינו נזכר כ"א ברמז וגמטרי' בשנס גמטרי' משה, ונודרכי שהוא פחות ממנו נזכר בהדיא מרי דביא, ומ"מ במקרא מפורש לא נזכר אלא מר דרור, ובתרגום הוא דזכר, ואסתר שהיא פחותה במדרגה ממרדכי נזכרת בהדיא אסתר, ונ"מ אינו שמה האמיתי שהיא הדסה כי רק ח"ה קוראין לה אסתר על שם אסתר או על שם שהיתה מסתרת דבריו גדלי' פ"ק דמגלה, משא"כ המן שהוא הפחות והשפל נזכר להדי' בלי שום רמז המן הען, והיינו מטעם הנ"ל דכל שהוא בעולם דבר הוא יותר מקודש, ולפי' הי' מהראוי לפי קדושתו של מרע"ה שלא יזכר שמו בגלוי כל כך בתורה אלא שדיו להיות כרבו ית"ש וכל התורה מתלבשת בגשמיות ללורך ישראל העוסקים בה, אך לזכותו שאמר מהני נא זכה שנסתר שמו ולא נזכר בגלוי כפי' זו של מלבוש הכהנים שהוא מענין זה כנ"ל, ומ"מ בלי ספק שזכר ברמז בפסוקים כמו שארי לרופי שמות, והנה ר"ת יקחו ח"לך ש'מן זית זך כתיב גמטרי' משה, וצילקוט ראובני איתא פי' דלעיל מסיים נהשת ומתחיל ואתה אותיות כ"ה-שת ואתה כי נשמת הכל בתגלגלה בשית ואח"כ צ"ה ואח"כ צמטרי' הרי קמן אך מרמז שמו ונשמתו וכדומה — וזה הוא כוונת המדרש שהתחילו בהקדם כי הענין בפסוקים ותיבות ואותיות התורה להוליא מהם מה שבתוכם ולמאות הנעלם מהם הוא מענין הצניעות הזתים להוליא השמן ע"כ אמר זית רענן יפה פרי תואר קרא הי' שמך דייקא כי שמו של מרע"ה מרומז בהעלם בתוך הפסוקים כהשגן בתוך הזית וכנ"ל.

**ובהג"ל** הכנתי מאחז"ל כפי' י"י [ב"ב ק"י.] אמרו כי יסותן בן גרשם בן מנשה היינו בן מרע"ה ונמה נקרא מנשה על שעה מעשה מנשה כי יסותן ה"ו נשכר להיות כהן לפסל מיכה, ותימה מ"ט שינו שמו של מרע"ה לגנאי והי' לתלות הגנאי ביהונתן בן בנו. אבל יובן כי אי' בסי' הגלגלים כי משה ר"ת משה שת הכל, ולפי הנ"ל קשה למה לא רמז גם נה דהרי כתיב כ"ה-ש"ת ואתה, וי"ל כי טרם בוא דור אנוש בעולם לא הי' שום ע"ז בעולם כדכתיב אז הוחל לקרוא בשם ה', ולא נתלכלכה הנשמה בהיותה צהל ופשת כלל, אמנס בהיותה עם נח כבר קבלה ללורך מאנשי דורו וע"י משה נתקן זה בהיותו צמים בבחינת גומא כמו נח, ומש"ה לא ר"ה לרמז שמו של נח במשה, וזה פירוש הכתוב ותקרא שמו משה כי מן המים משיתוהו פי' מש"ה לא נרמז נח, והנה מ"מ קאת פעל בו עד שכן בנו נשכר לכהן לע"ז ע"כ שם באותו מקום קראו בשמו מנשה מ"ש ה"ה ש"ת הי"ל להודיע מו גרם זה.

**כתיב** [דברים] הי' חלקי אבותיכם יוסף עליכם ככס ח"ף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם פירש"י ח"ף פעמים זו משלי והוא ית' יברך אתכם כאשר דבר לכם. י"ל כך כי הנה כתיב [כי תשא] פוקד עון

פרשת תצוה

לא לריך זך וכתית, ובמדרש שמן זית ולא שמן אגוזים ופקועות שהזית מביא אורה לעולם, פ"י זית רענן שמביא חכמה שהיא אור עולם דשמן זית מחכים [הוריות י"ג ע"ג], ולי"ע עיקר הקושי מעיקרה, הא שמן זית הוא ללול מכל השמנים כמצואר צפ"י צ"מ [שבת כ"ד ע"א] וא"כ מאי קא קשי ליה וכי אין ראוי להדליק לפני מלך הכבוד ית"ש שמן היותר ללול, ונ"ל עפ"י דאיתא פ"צ דמס' תמיד [כ"ט ע"ג] שלא ה"י נופלים ע"ים למערכה מאילנות שנושאים פירות משום יישוב א"י שיהיו הפירות לאכול, וא"כ ה"י קשי כיון דשמן זית מחכים האוכלו א"כ הו"ל לחום שלא להדליק אלא בשמן לננות ופקועות וכדומה שאינו מחכים, ומתוך היא הנותנת כיון שהוא מחכים ומנורה היא סגולה להחכים, הרוצה שיחכים ידרים [צ"ג כ"ה ע"ג], והרגיל בשגא של מלוא יהיו לו בני ת"ה [שבת כ"ג ע"ג], ומכ"ש אור מנורה דבהמ"ק, ע"כ מלוא להדליק בשמן זית המחכים להמשיך שפע למחכימים באור תורה שיליחו, והיינו דאמר ליה הקב"ה למרע"ה ויקחו אליך שמן זית זך ולא שמן של אגוזים וכדומה כדי להעלות נר של חכמה תמיד אלל הת"ח שיאירו במאור התורה.

**ואתה** תלוא את צ"י ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד באהל מועד מחוץ לפרכת העדות יערוך אותו אהרן וצניו מערב עד צוקר. פ"י הרא"ע יערוך לשון ערך ושיעור, שישער שיעור הדלקה מערב עד צקר כל כך שמן יתן לתוכם, ואחז"ל [שבת כ"ג ע"ג] פרוכת העדות עדות היא לצאי עולם שהשכינה שורה בישראל, שנותן שמן כמדת הצרותיה וממנו מתחיל וצו מסיים, הכמות כמה שיעור מדה שמן יתן להדליק כך וכך זמן שירצה, והאיכות שיהיה השמן מזוקק לערך שימשך אחר הפתילה בכל זמן הכמות הנ"ל דאליה הרי הוא כזה בתוך הזמן, אמנם אין מעצור לה' לומר לחומץ וידליק ומכ"ש שיהי המועט מחזיק כמרוצה, אמנם הדלקת שמן שבמנורה דמרמו על עבודה ה' ותורתו, שנינו [צרכות ה' ע"ג] אחד המרצה ואחד הממטיע ובלבד שיכוון לבו לשמים, צכמות העבודה אין מעצור אפילו הממטיע הוא ריח ניחות לה' ובלבד שיהי האיכות שהוא כוונת הלב זך ומזוקק לשם ה',

**ואתה** תלוא. איתא בילקוט ראובני כי נשמת משה ה' נשמת נח ושת זכה שמסיים צפרשת תרומה נחשת נח שת ואח"כ ואתה. ועפ"י ה' ראוי לקראתו מישיבי משה נח שית היצל. אלא משום דצימי נח כבר היתה ע"י בעולם ומשה תכליתו ה' לצער ע"י ולפרסם אמונת יחיד בעולם לכן שמו משה כי משה ר"ת משה שת הצל, וצבא אח"כ יהונתן בן גרשום וקלקל צפסל מיכה, שצב כתיב בן גרשום בן מישיבי (שופטים י"ח ל' ויהונתן בן גרשום בן מנשה, וצרשיי שם מפני כבודו של משה כתב נוי"ן לשנות את השם והוא תלוי לומר שלא היה מנשה אלא משה).

**ואתה** תלוא. ופי' תרומה מסיים נחשת, ואיתא צ"י ילקוט ראובני הסמיכות נחשת ואתה, כי היה מרע"ה גלגול שת ונח עיי"ש. וכיון שניתן רשות אומר אני, כי אחז"ל צמסי מגילה י"ג ע"א על מרע"ה אצ בחכמה אצ בצבואה אצ בתורה, והיה להש"ס לומר גם אצי השלום כמו שאמרו חכז"ל שטעה שלום בין ישראל לאציהם שבשמים, אלא שלא ה"י אצי השלום כי היה אהרן רודף שלום יותר ממנו אצל עכ"פ בעל שלום היה, וע"כ נחשת ר"ת נציא חכם שלום תיורה והיינו נחשת ואתה (פ"י שאתה הוא נחשת ר"ת הנ"ל).

**ואתה** תלוא את צ"י ויקחו אליך. כ' הרמב"ן אמר ואתה תלוא כי אם ה' אומר ולו הו"א שילוא אחרים והם ילוא את ישראל כדכתיב ועשית כך וכך והכל צליווי והוא סד"א ה"י ילוא ע"י אחרים קמ"ל ואתה בעלמך תלוא, ערמב"ן. ונ"ל עפ"י דאיתא [זוהר במדבר רמ"ז ע"א, וצב"ע] מפני שאמר מרע"ה מחני נח מספרך ע"כ לא נזכר שמו צ"י פרשיות שבמלאכת המשכן א, והנה אי ה' מלוא לאלעזר שיאמר ה' לריך לומר זה הדבר אשר לוא ה' את משה קחו לכם שמן זית כמו שאמר צ"י גיעולי נכרים [פי' מעות ל"א כ"א] ונמלא נזכר שמו של משה צפרשה ז, ע"כ אמר לו ואתה בעלמך תלוא.

**ויל"ד** להעלות נר תמיד, דתמיד אין לו שייכות לכאן להיות זך וכתית, בשלמא להעלות נר שחכא שלהבת עולה מאיליה לריך זך, אצל להדליק תמיד מליכה ללילה לזה

לא נזכר. וע"י לקמן (קמ"ז ב') סוד"ה ואתה, ודרשות ח"א, קל"י ד' בשער יוסף ד"ה ואתה.

א) בזהר ובבעה"ט איתא דלא הוזכר בזה הסדר. אמנם באמת בפר' תרומה נזכר פעם א' בהתחלת הפרשה, ומפרשה שני' (כ"ה י') עד סוף פרשתינו שהן י"ח פרשיות שבמלאכת המשכן (תורת משה השלם - ב' שמות) / סופר. משה בו שמואל (עמוד 146) {726077}

## פרשת צו

ו, ב צו את אהרן ... זאת תורת העולה

"אין צו אלא לשון זירוז, מיד ולדורות. אמר ר' שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס" (רש"י). כל זמן שהיו ישראל מקריבים קרבנות – היתה לכהנים טובת הנאה בהם, בבשר הקרבן או בעורו. אך משחרב בית המקדש,

ולימוד תורת הקרבנות עומד במקום הקרבתם – הרי כאן חסרון כיס לכהנים, ולפיכך צריך הכתוב לזרזם ללמוד את תורת העולה גם לדורות, כשאין בית המקדש קיים, ואין לכהנים כל טובת הנאה...

ו, ב היא העולה על מוקדה

'מוקדה' כתובה במ"ם זעירא. אמר הרבי מקוצק: מכאן שאת ההתלהבות ואש הקודש יש להצניע בתוך הלב, ולא לפרסמן בחוץ...

וכעין זה אמר הרבי מרוז'ין: ככל שאדם גדול יותר כן תפילתו פנימית יותר: "בפי ישרים תתרום" – אדם ישר ותמים משמיע קול בפיו, "ובשפת י צדיקים תתברך" – "רק שפתיה נעות וקולה לא יישמע", "ובלשון חסידים תתקדש" – הלשון פנימית יותר מן השפתיים, "ובקרב קדושים תתהלל" – אצל הקדושים העבודה היא 'בקרב', בפנימיות הלב...

זעירא

ו, ב ואש המזבח תוקד בו

ה'חידושי הרי"ם' בחן פעם את נכדיו בפרשת השבוע, וכשתרגם לייב'לה הקטן לידיש את הכתוב "ואש המזבח תוקד בו", והרגיש את המלה 'בו', שאלו הסבא: במי? – באהרן הכהן, השיב לייב'לה, אש הקודש צריכה להיות יוקדת בכהן...

ו, ג והרים את הדשן

המגיד ממזריץ' היה אומר: בשביל להעלות אש על המזבח, צריך מקודם לחטט באפר. קודם דע שעפר ואפר אתה, ואחר כך תוכל להתרום ולהתלהב...

ו, ד ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים...

ר' מאיר'ל מפרימישלן הגיע פעם לפסוק זה, והתאנח: הרי סוף סוף יבוא יום

לקומי תרומה ראובני עג 145

שצירוף אותיות השם הגדול והייט תש"רי הרי יז"ד וגבי מוכח צירוף לו ה' דכתיב הר"שת עד חצי המוכח . באה דבורה וחתמה בו וי"ז ות"שר דבורה הרי השם (זוהר משפטים עמוד קא) :

פרשת תצוה

**ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור להעלות נר תמיד . ואתה תצוה כסך אל נחשת שמים בו פרשה שלפניו ורמז בו שהיה משה ניצוץ שלישי מן הבל והו נחשת ואתה . כלומר נ"ח ש"ת וא"הה וזהו יפיפית מבני אדם הוצקח"ן ר"ל דיופי של מרעה היה משני כחות מבני אדם היינו משה ומהבל שהיו בני אד"הר שנית הוצקח"ן זה נ"ח (מג"ע פ"ט נחריכות) :**

**נחש"ת** ואת"ה כרוך ותני אתה הוא נחשת שנא' נחשתי ויברכני ה' בגללך ומשה ויעקב בהרא דרגא (ע"ט) :

**כשאמר** משה מהני נא אף דמחל הקב"ה לישראל מ"מ נתקיימה קללתו שבמעשה משכן בפ' תצוה היה ראוי להוכי" את משה בכל דבר ונמחה משם ואף שפרשה תצוה כתובה לפני מעשה העגל אין מוקדם ומאחר בתורה (מ' הנעלם) :

**שני שרי תורה** הם מיכאל זגנוג"אל חיילותיה מאה וא' כמנין שמו של כל א' והנעלם של משה עולה ק"א ובל זמן שהיה משה חי לא יוכל מיכאל לשלוט על ישראל ובשנעל' משה בא מיכאל וכן בפ' תצוה שהעלם שם של משה יש בו ק"א פסוקים כמנין מיכ"אל כי בשנעלם משה בא מיכאל (מג"ע) : **בשלישי** נבראו אילנות ושמן זית למאור שנא' ויקחו אליך שמן זית זך (ילקוט נחש"ת) : כל זמן שהנרות דולקים העכו"ם מתכחשים ומיום שכבו הנרות גברו העכו"ם (ילקוט מלכ"ה) :

**שבעה נרות** נגד שבעה כוכבים כל"ש צמח"ן עוד נגד שבעה ימי בראשית (תנחומא נהנינות) :

**ויקחו** אליך שמן זית זך תני ר' חייא שמן זית ולא שמן שומשמין ולא שמן אגוזים ולא שמן צנונות ולא שמן שקדים אלא שמן זית . א"ר אבין משל למלך שסרח בו לגיוני ולגיוני א' משלו לא מרד בו אמר המלך אותו לגיון שלא מרד אעשה דוכסין וכו' . כך אמר הקב"ה הוית הזה מביא אורה לעול' הה"ד ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה ומהיכן הביאתו וכו' (מדרש) :

**וכי** לאורה הוא צריך והלא כל אותם מ' שנה וכו' . תימה אמאי נקט מ' שנה וכו' (תו' שנת ד' כ"ג ע"ג) (ע' מנחות ד' ל"ז) :

**ויקחו** אליך שמן זית זך אתה תהיה נזיבר לרבר (חזקת כהנים פ' חמור) : **ואתה** הקרב אליך את אהרן אחיך וגו' כשאמר הקב"ה למשה מנה לי כ"ג א"ל מאיזה שבט אמנה משבט ראובן. א"ל חטא בבלהה א"ל משבט שמעון א"ל לאו חטא בשיטים א"ל שבט דן א"ל הם עבדו ע"ז פסל מיכה א"ל משבט יוסף א"ל ויבא יוסף דבתם רעה א"ל מיהודה א"ל גבה עינים ויראה יהודה ויחשבה לזונה א"ל ממי אמנה א"ל תמנה לי משבטך עיני בנאמני ארץ וכתוב בכל ביתי נאמן הוא (כ"ט מזמור ק"ח ע"ט ציבור הזמור) : **רבנן** אמרי אמר הקב"ה למשה לך ומנה לי כ"ג . א"ל רבש"ע מאיזה שבט (ח"ב) 10 יוד אמנה